

БЕСНЕО ЈЕ ТЕРОР У ТРНАВСКИМ СЕЛИМА

Немци су се вратили у Чачак 28. новембра 1941. године, али нису одмах залазили у шрњи део села трнавског ореза. Четвртог децембра стрелјали су једну групу похватаних партизана у Мишовића гају. Све до петог децембра партизани су се кретали поврх села Атенице, очекујући даља наређења. Убрзо затим појединци су почели да одлазе својим кућама, а кад се цео Трнавски батаљон растурио, кући су се вратили и мој отац Будимир и брат Матије.

У Атеницу су одмах дошли четници Мића Ружичића, Јанковића, Ђура Смедеревца и Мојсиловића. Најпре су опљачкали партизанске магацине, а после тога пљачкали су редом све партизанске куће и чланове партизанских иородица подвргли малтрети рању, батинању и убијању. Међу грвима као жртве четничких злочина пали су Богдан Суботић и командир Прве трнавске чете Обрен Живковић.

Нешто касније у Атеници се појавио четник Рапо Шипетић, који се брзо наметнуо као неки командант ореза трнавског. Једне вечери Шипетић је за остале четничке команданте организовао свечану вечеру, на којој су се зликовци договарали како даље да тероришу. Прва мера иза тог њиховог договора осетила се по доласку у село такозване Атеничко-чачанске четничке чете, којом је командовао Тодор Радивојевић, а која се сместила у кући Велимира Средојевића. Ова чета је одмах почела са пљачком, хапшењем, ислеђивањем и батинањем. Сви чланови из куће мојих родитеља похватани су за једну ноћ. Најпре су Милан и Страјин Илић, звани Мutowци, отерали моју мајку Даринку. Везану су је одвели у команду њихове чете. Негде око један сат после поноћи друга група четника отерала је и мог оца Будимира у село Бањицу. Око три сата по поноћи дошли су и отерали мог брата Матија на ислеђење код четника Мојсиловића у Трnavу. Најзад су у свануће дошли и отерали моју сестру Славку и мене и затворили нас у атеничку школу. Мајку је саслушавао Рапо Шипетић. За време саслушавања тукао је дршком од пиштоља по глави и ногама у стомак. За све време саслушавања мајка је била везана. Ислеђивана је и тучена у кући Веља Средојевића.

Шипетић се после тога појавио у атеничкој школи, где су, поред моје сестре Славке и мене, биле зтворене још Десанка Гу-

дурић, Нада Ђокић, Јелена Гудурић, сестре Добрила, Лепосава и Јелена Ненадић, Олга Шолајић, Милена Шолајић и Косара Шићевић. Четник Шипетић ушао је у школу с читавим буљуком четника у пратњи. Ту су били Станко Ружичић, Велибор Ћирковић, Бранко и Вићентије Мишовићи, Радоје Рафаиловић, Радојко Новитовић, Гвозден Илић, Владимир Јовановић, Миле и Страјин Илићи и друш. У затвору су нас чували атенички и кулиновачки четници. Кад је Шипетић стигао, нас су постројили и почели су да нас псују и називају најпогрднијим именима, Шипетић пита да ли нека од нас зна како се поздравља партизански. Сви ћуте. Ја изађем испред строја и поздравим партизански. Шипетић се тада избезумио од беса. Извукао је пиштољ и уперио. Радојко Новитовић му одгурну руку и спаси ме тог тренутка. „Чуо сам ја, за тебе још док сам био на Венцу у Лиоии!" — сиктао је Шипетић. Увели су нас у једну учионицу и Шипетић нас тада поређа једну до друге па дрекну:

— Лези! Језиком лижи патос! . . . Овде сте ви правиле приредбе и игранке. Сад очистите што сте упрљале! . . .

Легнемо по поду и иочнемо да лижемо патос. Која то није хтела добијала је тешке батине и била поново присиљена да лиже. Тек кад се заморио у том малтретирању, Шипетић нам је наредио да водом оперемо под учионица и затим нас пустио кући.

Мајку сам затекла код куће сву крваву и испребијану. Она се ипак, онако болесна, дигла и пошла да тражи сина Матија. Матије је био затворен у подрум трнавске општине. Тамо га је саслушавао четник Мојсиловић. Био је осуђен на смрт и чекало се на извршење пресуде. Мајка је молила Михаила Вујовића да утиче на Мојсиловића да се Матије пусти. Била је упорна и успела. Кад се вратила, хмајка нам је причала како је чула и видела да Раде Азањац пева, иако је осуђен на смрт и ускоро ће бити стрељан.

Четници из Атенице, и остали који су с њима тада дошли, били су прави мајстори у смишљању начина како би што више понизили партизанске симпатизере. Неки су уживали да похватају партизане претворе у своје слуге. У томе су се истицали Ђуле Станић и Тихомир Глишић, иако су оба до рата били слуге код сеоских газда. Похватају партизане су користили да, им чисте штале, стружу и цепају дрва и раде друге иослове. Док су партизани ово радили, четници су пијанчили и певали:

„Ој Стаљине, мили друже,
Твоја војска дрва, струже..

Код четника су у то време као слуге радили Миливоје Глишић, Миле Пауновић, Михаило Пауновић и Жарко Пауновић.

Пошто су од народа опљачкали све што се могло однети, измишљали су нове начине малтретирања. Од партизана и њихових породица тражили су уверења да су предали пушке да би их пустили из затвора, У томе је предњачио четник Рашо Шипетић,

а по угледу на њега сви његови сарадници. Тако су радили и љотићевци. Они су једном покупили све мушкарце и од свакога тражили пушке. Многи људи нису ни имали пушке, али су под батинама признали да имају и да ће их предати. Специјалиста за изнуђивање таквих обећања био је неки зликовац Бабић. Људи који нису имали пушку морали су је набавити или купити. Пушка је тада добила високу цену. Људи су за пушку давали стоку, одела, чак и најбоље њиве.

Деветог децембра Немци и четници су извршили блокаду свих села трнавског среза. Покупили су све одрасле мушкарце и отерали их у Ерића ливаде у Лозници. Ту је била група истакнутих четника која је вршила селекцију сакупљеног људства. У тој четничкој групи били су Обрад Јелушић, Гвозден Илић, Радомир Рафаиловић, Радомир Перишић, Илија Манговић и Милорад Петровић. Та четничка „комисија“ издвојила је 21 лице за које су тврдили да су комунисти. Сви су осуђени на смрт. Поред осталих, тада су стрељани Средоје Василић, Милан Марковић, Слободан Ненадић, Миленко Симеуновић, Верољуб Гудурић, Рајко Баралић, Душан Баралић и друш. У малтретирању и садистичком иживљавању над осуђеним на смрт нарочито су се истицали четници Обрад Јелушић, Гвозден Илић и Милорад Петровић.

Неколико дана потом ухваћени су и у Трнави стрељани Раде Лзањац и Ђорђе Калињин.

Друга велика рација на партизане и њихове симпатизере била је 19. децембра. Опет је формирана грута четника и недићеваца која је одабирала људе. У тој групи били су сада Никола Благојевић, Милета Баралић и Радисав Јекић. Из групе похватаких партизана и партизанских симпатизера тада су издвојени и стрељани Ђоко Миловановић, Милан Јовановић и Јован Минић.

Једног дана појавиле су се Иада Вилимановић, Нада и Вера Ђокић и још једна другарица коју нисам познавала. Дошле су прерушене као старице Атеничком реком с корпама на рукама, као да иду с пијаци. Прошле су тако поред великог броја четника. Изненадила сам се кад сам их видела. Довела сам их кући својих родитеља. На одређеном растојању, једна за другом дошле су за мнош. Мој брат Матије већ је био озидао бункер у кући. Предложила сам им да се склоне неко време у бункер јер их четници могу наћи. Оне су се у бункеру задржале свега два дана, а тада је моја мајка однела једно писмо Десимиру Васиљевићу, које му је написала Нада. Кад се вратила од Десимира, дала је Нади писмо у коме је био план за њихов одлазак.

Отишле су у правцу Кулиноваца. Нада је рекла да ћемо се ускоро видети. . . Нашле смо се на Бањичком логору. . .

Зорка ЈАЊИЋ - ЛИШАНЧИЋ